

Tillsynsrapport

Datum 2018-01-12

Dnr: 2017/KS 0442

Namn

Verksamhetsform: Pedagogisk omsorg

Bolagsform: Fristående och kommunal

Huvudman: Åtta fristående huvudmän och en kommunal huvudman

Granskningen genomfördes: 21 november 2017 – 12 januari 2018

Tillsyn/Granskning genomförd av:

Annika Johansson

kvalitetscontroller

annika.johansson@tyreso.se

Brittmari Dannelöv

kvalitetscontroller

brittmari.dannelov@tyreso.se

Tillsyns- och granskningsrapport godkänns och överlämnas till barn- och utbildningsförvaltningen för eventuella åtgärder med anledning av granskningen.

Tyresö 2018-01-12

Catrin Ullbrand

kvalitetschef

catrin.ullbrand@tyreso.se

Innehåll

1	Bakgrund.....	5
2	Syfte med tillsynen och granskningen	5
3	Metod.....	5
4	Avgränsning	6
5	Senaste tillsyn och granskning samt uppföljning	6
6	Pedagogisk omsorg.....	6
7.	Verksamhetens förutsättningar	8
8.	Barns särskilda rättigheter samt delaktighet och inflytande	13
9	Utveckling och lärande.....	14
10.	Dialog med vårdnadshavare	19
11.	Uppföljning, utvärdering	20
	Referenser.....	22
	Bilaga 1.....	23

Sammanfattning tillsyn/granskning pedagogisk omsorg

Dagbarnvårdarna samspelar med, stöttar och vägleder barnen samt ger barnen möjlighet till inflytande i verksamheten.

Lärmiljön och materialet möjliggör en varierad verksamhet som stimulerar till lärande.

Verksamheten stimulerar barns språk och kommunikation.

Dagbarnvårdarnas samarbete med andra verksamheter och samhället i övrigt är välfungerande.

Barn- och utbildningsförvaltningen behöver för den fristående pedagogiska omsorgen undersöka möjligheten till förnyat godkännande för rätten till bidrag utifrån den nya skollagen, som trädde ikraft 2010. (Skollagen 2010:800).

Huvudmännen för fristående pedagogisk verksamhet behöver skapa förutsättningar för reflektion, planeringstid och kompetensutveckling.

Huvudmännen för fristående pedagogisk verksamhet behöver ta fram riktlinjer med korrekt information gällande den verksamhet de bedriver.

Den kommunala pedagogiska omsorgen behöver se till att de dokument som finns i verksamheten är relevanta för pedagogisk omsorg.

Öppettider i fristående pedagogisk omsorg behöver tydliggöras.

Vårdnadshavarnas möjligheter till omsorg vid stängning i den fristående pedagogiska omsorgen behöver förbättras.

Huvudmännen för de fristående verksamheterna behöver skapa tydliga rutiner för arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

Huvudmännen i den fristående pedagogiska omsorgen brister i sitt arbete med att följa upp och utvärdera verksamheten. 25 kap. 8 och 10 § skollagen.

Barn- och utbildningsförvaltningens behöver säkerställa hantering av godkännanden för rätten till bidrag gällande fristående pedagogisk omsorg. 25 kap. 10 § skollagen.

Huvudmännen i tre av de fristående verksamheterna bör anpassa barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses. 8 kap. 8 § skollagen.

Kvalitetsnivåer vid granskning är visualiserade genom färgsättning:

	Grön innebär en stark sida hos verksamheten och kan utgöra ett gott exempel för andra.
	Ljusgrön innebär att verksamheten till stora delar håller god kvalitet.
	Gul innebär att verksamheten har områden som kan utvecklas.
	Röd innebär att verksamheten uppvisar risker eller brister som behöver åtgärdas.

1 Bakgrund

Kommunen har tillsynsansvar enligt 26 kap. 4 § skollagen (2010:800)¹ för fristående pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt för rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 § skollagen. Kommunstyrelsen i Tyresö kommun beslutar årligen om en granskningsplan för fristående och kommunal verksamhet. Enligt granskningsplanen ska såväl den fristående som den kommunala pedagogiska omsorgen i Tyresö kommun granskas vart tredje år. För fristående pedagogisk omsorg är tillsyn den benämning som ska användas enligt 26 kap. skollagen. Uppföljning av verksamheterna genomförs minst en gång mellan tillsyn och granskning. Tillsyn och granskning utförs av kvalitetsenheten, som ingår i kommunstyrelseförvaltningen.

2 Syfte med tillsynen och granskningen

Syftet med tillsynen och granskningen är att ge en nulägesbeskrivning av hur verksamheterna arbetar enligt skollagen och skolverkets allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg². Kvalitetsenheten ska också vid tillsyn följa upp att den fristående pedagogiska omsorgen uppfyller vad som framgår i godkännandet för rätt till bidrag.

3 Metod

Tillsynen och granskningen utgår från följande metoder

- dokumentgranskning
- observation av verksamheten
- intervju med huvudman för fristående verksamhet och ansvarig förskolechef på kommunal verksamhet
- webbenkät till vårdnadshavare i pedagogisk omsorg.

Huvudmännen för de fristående verksamheterna har haft möjlighet att faktagranska innehållet i rapporten. När det gäller den kommunala pedagogiska omsorgen har förskolechefen faktagranskat innehållet.

Tillsyns- och granskningsrapporten lämnas över till barn- och utbildningsförvaltningen, som avgör om åtgärder behöver vidtas. Rapporten presenteras för barn- och utbildningsnämnden och därefter publiceras den på www.tyreso.se.

¹ Skollagen (2010:800).

² Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg.

4 Avgränsning

Tillsynerna och granskningen gäller all pedagogisk omsorg i Tyresö kommun. All fristående pedagogisk omsorg i Tyresö kommun bedrivs som enskild firma i det egna hemmet vilket innebär att dagbarnvårdaren också är huvudman för verksamheten. I rapporten används benämningen huvudman för fristående pedagogisk omsorg för att förtydliga områden som faller under huvudmannens ansvar enligt skollagen. Benämningen dagbarnvårdare används vid beskrivning av verksamhetens praktiska utförande. I den kommunala pedagogiska omsorgen är dagbarnvårdaren knuten till en förskola där förskolechefen representerar huvudmannen, det vill säga Tyresö kommun.

5 Senaste tillsyn och granskning samt uppföljning

Senaste tillsyn och granskning av pedagogisk omsorg genomfördes våren 2013.

Uppföljning av resultatet för åtgärder som har vidtagits gällande brister och utvecklingsområden redovisades på nämnd 2014-10-22. Nämnden beslutade inga ytterligare åtgärder på kvarstående utvecklingsområden. Uppföljningen avslutades.

6 Pedagogisk omsorg

Pedagogisk omsorg erbjuds i stället för förskola eller fritidshem och vänder sig till barn i samma åldrar som barn och elever i förskolan och i fritidshemmet. Begreppet pedagogisk omsorg infördes 2009. Det utgör ett samlingsbegrepp där familjedaghem är en av flera former. Andra former kan vara olika flerfamiljslösningar. Det kan också handla om nya, tidigare oprövade former. Begreppet familjedaghem återfinns inte längre i skollagen, utan är som nämnts en av formerna inom pedagogisk omsorg. Pedagogisk omsorg kan bedrivas i kommunal eller enskild (fristående) regi. Då den nya skollagen trädde i kraft 2010 bör detta kunna ge utrymme för att verksamheter med äldre godkännanden prövas enligt nya regler.

I Tyresö kommun finns åtta fristående pedagogisk omsorg och en kommunal pedagogisk omsorg. Sju av de fristående pedagogiska omsorgernas verksamheter startades upp före 2010. Den åttonde startade sin verksamhet 2010. Kvalitetsenheten har hos barn- och utbildningsförvaltningen efterfrågat godkännanden (avtal) för rätt till bidrag gällande huvudman för fristående pedagogisk omsorg. Barn- och utbildningsförvaltningen har inte kunnat redovisa dessa godkännanden till kvalitetsenheten.

6.1 Övergripande krav på verksamheten

Huvudmannen för pedagogisk omsorg ska följa vad som stadgas i 25 kap. skollagen (2010:800). Förskolans läroplan (Lpfö 98, reviderad 2016) ska vara vägledande för pedagogisk omsorg.

Enligt de allmänna råden ska barnens bästa vara utgångspunkt i all pedagogisk omsorg. Huvudmannen bör säkerställa att barnets särskilda rättigheter så som de beskrivs i barnkonventionen tillgodoses i verksamheten. Personalen bör uppmuntra och stödja barnens delaktighet och inflytande över verksamheten samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Verksamheten ska främja leken och kreativiteten och ta till vara och stärka barnens intresse för att lära.

Barnens språkutveckling ska stimuleras och aktiviteter ska utgå från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Läroplanens avsnitt om normer och värden är lika relevant för pedagogisk omsorg som för förskolan och blir vägledande i samband med kvalitetsbedömningen av verksamheten. Enligt språklagen³ är svenska huvudspråk i Sverige. Språklagens bestämmelser gäller också för pedagogisk omsorg.

6.2 Styrdokument

6.2.1 Nationella styrdokument

Skollagen innehåller bestämmelser om skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. Pedagogisk omsorg ingår i skollagen som en pedagogisk verksamhet.

Socialtjänstlagen (2001:453)⁴

Lagen (2009:724) **om nationella minoriteter och minoritetsspråk**⁵

Språklagen (2009:600)

Läroplanen för förskolan ska vara vägledande för verksamheten inom pedagogisk omsorg.

Skolverkets allmänna råd:

- Pedagogisk omsorg

Diskrimineringslagen⁶

6.2.2 Lokala styrdokument

Riktlinjer kommunala förskolor och pedagogisk omsorg i Tyresö kommun.

Tyresö kommuns kvalitetsledningsmodell⁷ för verksamhetsutveckling (gäller kommunal pedagogisk omsorg).

De fristående pedagogiska omsorgernas egna riktlinjer.

³ Språklagen (2009:600) 4-7 §§ och 10 §.

⁴ Socialtjänstlagen (2001:453). 14 kapitlet är tillämpligt för pedagogisk omsorg.

⁵ Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 2 § och 17 §.

⁶ Diskrimineringslagen (SFS 2016:828)

⁷ [Kvalitetsledningsmodellen](#) (hyperlänk)

6.3 Bedömning

Barn- och utbildningsförvaltningens behöver säkerställa hantering av godkännanden för rätten till bidrag gällande fristående pedagogisk omsorg.

Barn- och utbildningsförvaltningen behöver för den fristående pedagogiska omsorgen undersöka möjligheten till förnyat godkännande för rätten till bidrag utifrån den nya skollagen, som trädde ikraft 2010. (Skollagen 2010:800).

7. Verksamhetens förutsättningar

Sådan verksamhet som avses i 2-5 §§ ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. 25 kap. 7 § skollagen.

Av 25 kap. 7 § skollagen följer att pedagogisk omsorg ska bedrivas i grupper med en lämplig sammansättning och storlek. Skolverkets allmänna råd 2012.

7.1 Huvudmän/dagbarnvårdare

De fristående dagbarnvårdare som bedriver pedagogisk omsorg i det egna hemmet är även ansvariga huvudmän för sin verksamhet. Detta kräver en särskild medvetenhet kring vad uppdraget innebär och vilket ansvar som följer. Oavsett om huvudmannen är en kommun, ett större bolag eller en person – det vill säga dagbarnvårdaren själv – måste kraven på verksamheten vara tydliga, kända och uppföljningsbara i varje verksamhet. Kvalitetsenheten vill betona vikten av att huvudmannen tillika dagbarnvårdaren är väl insatt i vad uppdraget innebär och tar ansvar för detta. Det finns en problematik i att som huvudman utvärdera sig själv och sin egen verksamhet.

Kvalitetsenheten konstaterade vid tillsynen att huvudmännen för de fristående pedagogiska verksamheterna inte är tillräckligt förtrogna med innehållet i skollagens bestämmelser, förskolans läroplan och skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg.

Det finns ingen avsatt tid för regelbunden reflektion eller avsatt tid för planering i de fristående verksamheterna förutom planeringsdagar. Kompetensutveckling genomförs endast sporadiskt.

De fristående pedagogiska omsorgerna har riktlinjer för verksamheten som tagits fram med hjälp av barn- och utbildningsförvaltningen 2014. Riktlinjerna som uppdaterats 2017 innehåller ett flertal

felaktigheter bland annat hänvisar man till kommunala regler som inte gäller för fristående pedagogisk omsorg.

Dagbarnvårdarna i sju av de fristående verksamheterna har lång erfarenhet. Flertalet har också relevant utbildning för sitt uppdrag.

Förskolechefen vid Lokets förskola ansvarar för den kommunala pedagogiska omsorgen.

Inrapporterade dokument gällande den pedagogiska omsorgen omfattar i huvudsak den tillhörande förskolans verksamhet. Dokumenten behöver omarbetas så de är relevanta för pedagogisk omsorg. Planering och fortbildning genomförs i samråd med förskolechef.

7.2 Barngruppens sammansättning och storlek

Vid utformningen av barngruppen bör huvudmannen ta hänsyn till faktorer som personalens kompetens, barnens ålder, barn med annat modersmål än svenska, barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, lokalernas storlek och utformning, barnens närvarotider samt förhållandet mellan personalens egna barn och andra barn i gruppen. I några av de fristående verksamheterna kan barngruppens storlek ifrågasättas. Barngruppens storlek och personaltäthet framhålls i de allmänna råden som viktiga kvalitetsfaktorer. Huvudmannen bör anpassa barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses.

Den pedagogiska omsorgen som tillsynats har barn mellan 1-6 år. Ju yngre barnen är desto mer beroende är de av dagbarnvårdaren för sin omsorg och utveckling. Alltför stor åldersspridning kan medföra att dagbarnvårdaren har svårt att tillgodogöra det enskilda barnets och gruppens behov. Kvalitetsenheten gör bedömningen att några av de fristående verksamheterna har så pass många barn att det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande begränsas.

Det finns kommuner i Stockholmsområdet som har satt ett tak på 5-7 barn i den pedagogiska omsorgen oavsett huvudman. Detta för att säkerställa att barnen får en verksamhet med god kvalitet. De har också infört riktlinjer som gäller för den fristående pedagogiska omsorgen. En kommun kan upprätta riktlinjer för fristående verksamhet under förutsättning att de inte strider mot lagar och förordningar. Det är särskilt viktigt med tydliga riktlinjer vid ansökan om godkännande och rätt till bidrag.

I tabellen nedan redogörs för antalet barn i varje dagbarnvårdares hem under december 2017 och januari 2018.

Tabell 1

PEDAGOGISK
OMSORG

Barn 2000	Kringlan 10	Lillefoten	Lindalsgruppen- E	Lindalsgruppen- P	Myran/Koriandern	Stjärnan 149	Vindruvan	Lokets pedagogiska omsorg
Huvudman/ Dbv Jill Johansson	Huvudman/ Dbv Jeanette Bjurner	Huvudman/ Dbv Marie Sparresjö	Huvudman/ Dbv Eva Blomqvist	Huvudman/ Dbv Patricia Järbrink	Huvudman/ Dbv Vigdis Tengelsen	Huvudman/ Dbv Lena Berntzon	Huvudman/ Dbv Hjördis Hasselhuhn	Huvudman Tyresö kommun Dbv Susanne Lönnmark
7 barn 2 år, 3 st. 3 år, 2 st. 4 år, 2 st.	9 barn 1 år, 1 st. 2 år, 3 st. 3 år, 2 st. 5 år, 3 st.	6 barn 1 år, 1 st. 3 år, 3 st. 4 år, 1 st. 5 år, 1 st.	9 barn 1 år, 1 st. 3 år, 2 st. 4 år, 4 st. 5 år, 2 st.	5 barn 1 år, 1 st. 2 år, 2 st. 3 år, 1 st. 4 år, 1 st.	9 barn 1 år, 3 st. 2 år, 2 st. 3 år, 1 st. 5 år, 3 st.	5 barn 1 år, 2 st. 2 år, 1 st. 3 år, 2 st.	5 barn 2 år, 3 st. 4 år, 1 st. 5 år, 1 st.	4 barn 1 år, 1 st. 4 år, 3 st.
5 flickor, 2 pojkar	5 flickor, 4 pojkar	4 flickor, 2 pojkar	7 flickor, 2 pojkar	3 flickor, 2 pojkar	5 flickor, 4 pojkar	2 flickor, 3 pojkar	3 pojkar, 2 flickor	2 flickor, 2 pojkar
7 barn 2 år, 2 st. 3 år, 3 st. 4 år, 2 st.	11 barn 1 år, 3 st. 2 år, 3 st. 3 år, 2 st. 5 år, 3 st.	4 barn 1 år, 1 st. 3 år, 2 st. 4 år, 1 st.	9 barn 1 år, 1 st. 3 år, 1 st. 4 år, 5 st. 5 år, 2 st.	5 barn 2 år, 3 st. 3 år, 1 st. 4 år, 1 st.	10 barn 1 år, 3 st. 2 år, 3 st. 3 år, 1 st. 5 år, 3 st.	6 barn 1 år, 3 st. 2 år, 1 st. 3 år, 2 st.	6 barn 1 år, 1 st. 2 år, 3 st. 4 år, 1 st. 5 år, 1 st.	5 barn 1 år, 2 st. 4 år, 3 st. 2 flickor, 3 pojkar
5 flickor, 2 pojkar	7 flickor, 4 pojkar	2 flickor, 2 pojkar	7 flickor, 2 pojkar	3 flickor, 2 pojkar	6 flickor, 4 pojkar	2 flickor, 4 pojkar	3 pojkar, 3 flickor	

Antal barn per anställd i pedagogisk omsorg i samtliga kommuner är 4,9 barn/ anställd enligt Skolverkets jämförelsetal 2016. Gäller både kommunal och fristående pedagogisk omsorg.

Genomsnittet för antalet barn per anställd i den faktiska pedagogiska omsorgen i Tyresö kommun december 2017 är 6,55. Gäller både kommunal och fristående pedagogisk omsorg.

Genomsnittet för antalet barn per anställd i den faktiska pedagogiska omsorgen i Tyresö kommun januari 2017 är 7,1. Gäller både kommunal och fristående pedagogisk omsorg.

Genomsnittet för antal barn per anställd i den faktiska fristående pedagogiska omsorgen i Tyresö kommun december 2017 är 6,9.

Genomsnittet för antal barn per anställd i den faktiska fristående pedagogiska omsorgen i Tyresö kommun januari 2018 är 7,4.

Antal barn

dec -17

Antal barn

jan- 18

7.3 Öppettider

I sju av de fristående verksamheternas riktlinjer gällande från 1 april 2017 anges öppettider som inte överensstämmer med inrapporteringen till kvalitetsenheten inför tillsynen. Öppettiderna är inom tidsramarna 07:00-17.00, 08:00-16:30 och 07:30-16:00. Öppettiderna behöver ses över av huvudmännen så att rätt information kommuniceras. I riktlinjerna står det att plats erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier. Detta innebär att fristående pedagogisk omsorg inte kan ha fastställda öppettider utan måste vara flexibla utifrån vårdnadshavarnas behov.

Verksamheterna stänger för semester 4-5 veckor under sommaren samt för planering fyra dagar per år. Huvudmännen berättade att de erbjuder annan omsorg om vårdnadshavaren önskar det. Omsorgen som erbjuds vid stängning är hos den dagbarnvårdare man har ett nära samarbete med.

Vårdnadshavarna i de pedagogiska omsorgerna har erbjudits att lämna synpunkter via kvalitetsenhetens webbenkät (se bilaga 1). 29 procent av de vårdnadshavare som svarat anger att de inte erbjudits annan omsorg då verksamheten har stängt.

Den kommunala pedagogiska omsorgen följer kommunens riktlinjer där ramtiden är 06:30-18:30.

7.4 Lokaler och säkerhet

Om det vid tillsynsbesöket framkommer uppenbara brister i barnsäkerheten rapporterar tillsynsansvariga detta till barn- och utbildningsförvaltningen, som vidtar lämpliga åtgärder.

Huvudmannen bör säkerställa att lokalerna är trygga, säkra och hälsosamma för barn att vistas i. Lokalerna ska vara utformade så att de möjliggör en varierad verksamhet, som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp. Använder den pedagogiska omsorgen en kompletterande lokal ansvarar de för att denna är barnsäker och att den uppfyller andra myndigheters bestämmelser.

Den pedagogiska omsorgen i Tyresö bedrivs i egna villor, radhus och lägenheter. Verksamheterna har nära till natur- och lekplatsområden samt kommunikationsmedel. Barnen har tillgång till ett rum som inretts för lek. Övriga rum som finns i anslutning till lekrummet, oftast på bottenvåningen, är kök, toalett och vardagsrum. Två av verksamheterna har rummen fördelade på två våningsplan.

Lokaler och utemiljö är anpassade utifrån barnens behov av säkerhet. Utbildning i hjärt- och lungräddning av barn genomförs årligen. Vid tillsynen och granskningen av verksamheterna visade och berättade dagbarnvårdarna hur de bedriver säkerhetsarbetet.

Måltiderna intas i köket eller utomhus vid utevistelse. Maten tillagas av dagbarnvårdaren. Fyra av dagbarnvårdarna träffas en dag i veckan i Pingstkyrkans lokaler för att umgås, ha aktiviteter och äta lunch och mellanmål tillsammans. Vid dessa tillfällen sover barnen i sina vagnar inomhus. I hemmiljön sover barnen på madrasser i vardagsrummet eller i sovrummet. I en av verksamheterna sover barnen ute i sina vagnar. Vagnarna står utanför köksfönstret som nås via kökets balkongdörr.

Uppföljning av säkerheten i verksamheterna sker på olika sätt. De flesta genomför barnskyddsronde en gång per år. Dokumentationen av säkerhetsarbetet varierar.

7.5 Bedömning

Huvudmän/dagbarnvårdare

Huvudmännen för fristående pedagogisk verksamhet behöver skapa förutsättningar för reflektion, planeringstid och kompetensutveckling.

Huvudmännen för fristående pedagogisk verksamhet behöver ta fram riktlinjer med korrekt information gällande den verksamhet de bedriver.

Den kommunala pedagogiska omsorgen behöver se till att de dokument som finns i verksamheten är relevanta för pedagogisk omsorg.

Barngruppens sammansättning och storlek

Huvudmännen i tre av de fristående verksamheterna bör anpassa barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses.

Öppettider

Öppettider i fristående pedagogisk omsorg behöver tydliggöras.

Vårdnadshavarnas möjligheter till omsorg vid stängning i den fristående pedagogiska omsorgen behöver förbättras.

8. Barns särskilda rättigheter samt delaktighet och inflytande

I all utbildning och annan verksamhet (...) för barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. (...) Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. 1 kap. 10 § skollagen

(...) Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap. 25 kap. 6 § skollagen

Huvudmannen bör säkerställa att barnets särskilda rättigheter så som de beskrivs i barnkonventionen tillgodoses i verksamheten. Skolverkets allmänna råd 2012

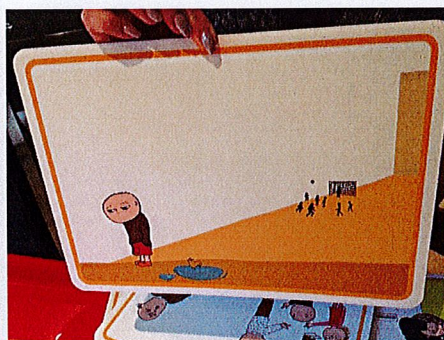
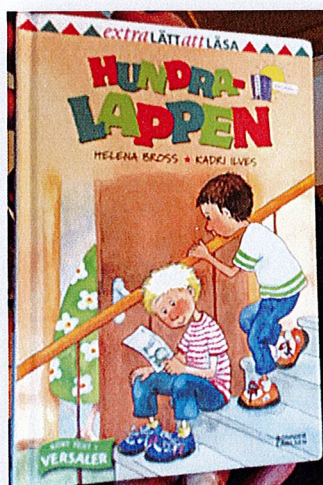
Bedömningskriterier

Dagbarnvårdarens förmåga att förstå och samspela med barnen samt stötta och vägleda är avgörande för om barnets vistelse i verksamheten ska bli positiv.

Barn får inflytande i verksamheten genom aktiviteter som utgår från barnets intresse, behov och erfarenheter.

Tillsynen visar i huvudsak att dagbarnvårdarna i verksamheterna arbetar för att barnen ska få stöttning i det sociala samspelet genom att uppmuntra, ha en positiv samtalston, krama och trösta samt att det råder ett positivt samspel mellan dagbarnvårdare och barn.

I flera av verksamheterna observerades att barnen visade varandra hänsyn och samspelade på ett bra sätt med varandra. Vikten av att lära barnen att lyssna och vänta på sin tur för att förhindra konflikter lyftes av flera dagbarnvårdare. De visade också vilket pedagogiskt material som de använder i värdegrundsarbetet.

Böckerna om Axel och Omar ger barnen möjlighet att diskutera olika värdegrundsfrågor. Alfons Åbergs vänskapslåda innehåller diskussionsbilder, sagor, kort och en Alfonsdocka som används i värdegrundsarbetet med barnen.

Sju av de fristående verksamheternas dagbarnvårdare besöker en dag i månaden en i pingstkyrkans regi ledd verksamhet. Dessa dagar är det aktiviteter kopplade till värdegrundsfrågor, sångsamling och skapande som är i fokus. Exempel på värdegrundsfrågor som tas upp är hur man är en bra kompis, känslor och gemenskap.

Dagbarnvårdarna beskriver att barnen får inflytande genom att delta i planeringen av måltiderna, påverka valet av lekpark eller utflyktsmål och i sina val av aktiviteter.

8.1 Bedömning

Dagbarnvårdarna samspelar med, stöttar och vägleder barnen samt ger barnen möjlighet till inflytande i verksamheten.

9 Utveckling och lärande

Av 25 kap. 2 § skollagen följer att pedagogisk omsorg genom pedagogisk verksamhet ska stimulera barns utveckling och lärande. Det framgår också att verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande.

Skolverkets allmänna råd 2012

9.1 Lärmiljön

Bedömningskriterium

Lärmiljö och material möjliggör en varierad verksamhet, som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp.

I verksamheternas inomhusmiljö har barnen tillgång till ett eget lektrum och övriga utrymmen som till exempel köket och/eller vardagsrummet. I de flesta verksamheterna såg vi hur lekrummen inretts i små hörnor för olika former av lek. Vi såg också enstaka verksamheter som hade för mycket material framme, vilket gav ett rörigt intryck. Barnen erbjuds överlag ett variationsrikt lekmaterial.

Skapandematerial, spel och böcker finns att tillgå. Materialet är till stor del tillgängligt för barnen.

Lekmaterial som är riktat till de äldre barnen finns placerat högre upp för att de små barnen inte ska nå eller så får barnen fråga efter det.

9.2 Språkutvecklande miljö

Bedömningskriterier

Språk- och kommunikationsaktiviteter med inslag av sång, högläsning, berättande, rim och ramsor används i den dagliga verksamheten.

I begreppet språkutveckling ingår både det svenska språket och modersmålet, när det är ett annat än svenska.

I arbetet med att stimulera barnens språkutveckling berättade dagbarnvårdarna att de använder sig av pedagogiskt språkmaterial, sagoläsning, musik, sång, teater, rim, ramsor och skriftspråk. Besök på teatrar, bibliotek och museer sker under terminerna.

Barns språkliga medvetenhet stimuleras till exempel genom rimfiskar som på andra sidan har ett rimord. Rim och ramsor ger barnen en förståelse för hur språkets olika ljud förhåller sig till varandra och bildar ord.

Tecken som stöd i kommunikationen används i flera av verksamheterna och dagbarnvårdarna hade här olika kunskaper inom både TAKK-tecken och teckenspråk.

De äldre barnen har aktivitetsböcker där lek och lärande kring skriftspråk, siffror och att rita möjliggörs.

IKT⁸ används inte i någon större utsträckning.

⁸ IKT- informations- och kommunikationsteknik

Tre av dagbarnvårdarna använder sig av teckenkommunikation tillsammans med barnen. Vi observerade hur barnen kommunicerade ord med tecken i olika situationer.

Annat modersmål

Barn med annat modersmål som finns representerade i pedagogisk omsorg är ryska och persiska förutom svenska. I verksamheten stimuleras annat modersmål genom att man räknar och sjunger sånger på modersmålet samt på engelska.

9.3 Leka, vara kreativa och lockas att lära

Bedömningskriterier

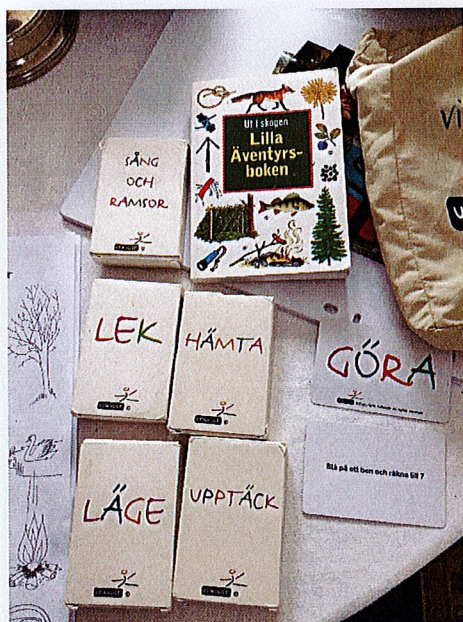
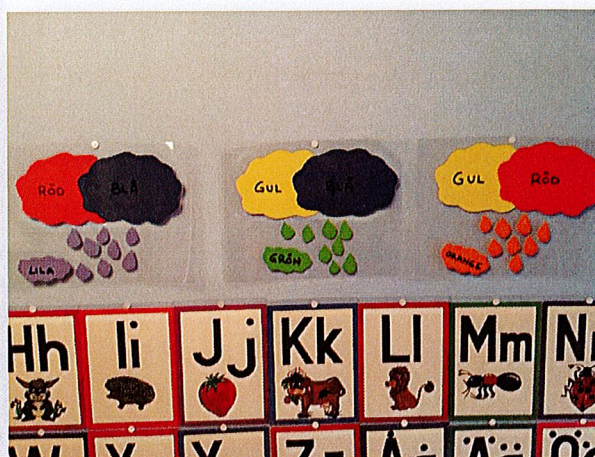
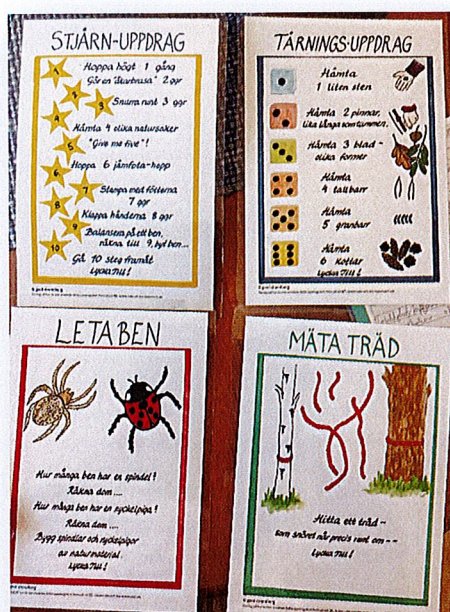
Dagbarnvårdaren samspelar och deltar aktivt i leken för att utmana och stimulera barnen.

Barnen ges möjligheter att utforska naturen med växter, djur och naturfenomen samt vardagsfenomen och vardagsteknik till exempel genom att experimentera och bygga.

Barnen ges möjlighet till lek och kreativitet genom verksamheternas olika former av aktiviteter under veckan. Skogen, utflykter i närmiljön, rörelse och skapande är återkommande aktiviteter hos de flesta dagbarnvårdare. De berättade att de tillför material som de uppmärksammat att barnen visat intresse för. Då verksamheten sker i det egna hemmet och barnen ofta har endast ett lekrum kan det bli svårt att anpassa material och aktiviteter utifrån barnens mognad och intresse. De äldre barnens möjligheter till aktiviteter kopplade till ålder och mognad hänvisas ofta till specifika tillfällen. Till exempel när de mindre barnen sover.

Matematik, skapande och naturupplevelser var områden som de flesta dagbarnvårdare vid intervjun berättade att de försöker lyfta fram genom olika planerade aktiviteter och i vardagen. Flera av dagbarnvårdarna har pedagogiskt material kopplade till språk, matematik och natur. Enkel teknik i vardagen och naturvetenskap genom experiment för att lyfta barns hypoteser och problemlösningar sker inte i någon större utsträckning.

Dokumentation av barns bilder och teckningar finns i en pärm för varje enskilt barn hos flera av dagbarnvårdarna.

Material med uppdragskort till barnen utifrån boken "Leka och lära matematik ute". Här får barnen använda och lära sig matematik på många olika sätt. Matematik är inte bara siffror och tal utan också ett sätt att språka, lära sig grundläggande begrepp, sortering och mönster.

Bilder kopplade till bildens första bokstav underlättar hur bokstavsljudet låter.

Olika färgblandningar ger grundkunskaper i färglära.

9.4 Uppleva annat utanför den egna verksamheten.

Bedömningskriterier

Verksamheten anpassas efter det enskilda barnet och den aktuella barngruppen.

Dagbarnvårdaren har god kännedom om varje barn och utgår från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter.

Besök sker i närliggande lekplatser, skog, bibliotek, idrottsplatser.

Dagbarnvårdaren samverkar med andra dagbarnvårdare och samhället i övrigt.

I alla verksamheter utom en erbjuds barnen möjligheten att träffa andra barn och vuxna.

Verksamheterna som samarbetar har ett uppbyggt nätverk som skapar goda möjligheter till olika former av samverkan. Verksamheten som inte erbjuder denna möjlighet till barnen angav att det berodde på organisatoriska svårigheter och barnens ålder. Ju äldre barnen är desto viktigare blir det att de stimuleras utifrån sina behov. Samarbetet mellan de fristående dagbarnvårdarna i olika konstellationer och antal främjar barnens allsidiga kontakter och sociala gemenskap. Deras samarbete innebär också att besöka andra verksamheter i samhället såsom teater, museum, bibliotek och ishall.

Den kommunala dagbarnvårdaren besöker den tillhörande förskolan och deltar på utflykter.

Verksamheten gör också besök på dagbarnvårdarens lantställe enstaka dagar och under hela veckor.

9.5 Barn i behov av särskilt stöd

(...) Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver. 25 kap. 2 § skollagen

Bedömningskriterium

Verksamheten bör ha fungerande rutiner för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling och att barnen förbereds för ett fortsatt lärande.

De fristående verksamheterna har inte tydliga rutiner för arbetet med barn i behov av stöd.

Dagbarnvårdarna beskriver vid tillsynen och granskningen att de fått erfarenheter av barn i behov av särskilt stöd genom sin långa yrkeserfarenhet. Samarbete sker med vårdnadshavare vid uppkommen oro för barnet. Dagbarnvårdarna får via vårdnadshavarna kontakt med talpedagog och habilitering.

Den kommunala fristående pedagogiska omsorgen har tydliga och fungerande rutiner för arbetet med barn i behov av stöd.

9.6 Bedömning

Lärmiljön

Lärmiljön och materialet möjliggör en varierad verksamhet som stimulerar till lärande.

Språkutvecklande miljö

Verksamheten stimulerar barns språk och kommunikation.

Leka vara kreativa och lockas att lära

Förutsättningarna för att hinna delta aktivt i barnens lek försvåras för dagbarnvårdare i de större barngrupperna.

Uppleva annat utanför den egna verksamheten

Dagbarnvårdarnas samarbete med andra verksamheter och samhället i övrigt är välfungerande.

Barn i behov av särskilt stöd

Huvudmännen för de fristående verksamheterna behöver skapa tydliga rutiner för arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

10. Dialog med vårdnadshavare

Bedömningskriterium

Som stöd för förbättringsarbetet ska dialog finnas mellan föräldrar och personal om verksamhetens måluppfyllelse.

Den huvudsakliga dialogen mellan dagbarnvårdaren och vårdnadshavarna sker vid lämning och hämtning. Information till vårdnadshavarna ges också genom föräldrapärmar och anslagstavlor i verksamheterna. Via sociala medier som stängda Facebook- och Instagram får vårdnadshavarna följa verksamhetens aktiviteter. Några dagbarnvårdare erbjuder utvecklingssamtal.

11. Uppföljning, utvärdering

En kommun ska systematiskt följa upp och utvärdera sådan verksamhet som avses i 2-5 §§. Om det vid uppföljning genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i sådan verksamhet som avses i 2-5 §§ ska kommunen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Kommunen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot verksamheten. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt. 25 kap. 8 § skollagen

Motsvarande gäller enligt 25 kap. 10 § för en enskild huvudman som en kommun har förklarat ha rätt till bidrag för pedagogisk omsorg. Skolverkets allmänna råd 2012

Bedömningskriterier

För att höja kvaliteten ska huvudmannen för varje verksamhet följa upp och utvärdera så att det säkerställs att barnen erbjuds en god omsorg och möjligheter att lära och utvecklas på bästa sätt. Rutiner för information och klagomålshantering ska finnas.

Bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete enligt 4 kap. skollagen gäller huvudmän inom skolväsendet och alltså inte pedagogisk omsorg. Däremot ska huvudmannen för den pedagogiska omsorgen följa upp och utvärdera verksamheten.

Verksamheterna har verksamhetsplaner som beskriver hur man tänker arbeta mot uppsatta mål. Arbetet med att följa upp och utvärdera verksamheten så att det säkerställs att barnen erbjuds en god omsorg och möjligheter att lära och utvecklas på bästa sätt görs inte. Detta medför att verksamheternas utvärdering blir ofullständig. Enligt huvudmännen är vårdnadshavarna nöjda och kvalitetsarbetet är bara en kontroll från kommunen.

Den kommunala pedagogiska omsorgens arbete med att följa upp och utvärdera verksamheten har enligt dagbarnvårdaren nyligen startat. Dagbarnvårdaren berättade att hon får stöttning av förskolechefen i detta arbete. Mål för verksamheten under 2017/2018 finns framtagna. Ett nuläge har utifrån utvärderingen november 2017 tagits fram.

Rutiner för information och klagomålshantering finns i verksamheterna. Vårdnadshavare kan via kommunens E-tjänstportal framföra synpunkter på alla verksamheter både fristående och kommunal.

11.1 Inkomna synpunkter från medborgare (vårdnadshavare)

Inga synpunkter finns noterade det senaste året.

Resultaten från kvalitetsenhetens webbenkät visar att vårdnadshavarna är mycket nöjda med verksamheten (se bilaga 1).

11.2 Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Diskrimineringslagen

Nya regler i diskrimineringslagen (2008:567) gäller från 1 januari 2017. Benämningen likabehandlingsplan är borttagen.

Enligt 4 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) ska diskrimineringsombudsmannen utöva tillsyn över att denna lag följs.

I kommunens tillsyn ingår att ge råd och vägledning inom området.

6 kap. skollagen (2010:800) Åtgärder mot kränkande behandling

Enligt 6 kap. 8 § skollagen (2010:800) ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn.

I kommunens tillsyn ingår att ge råd och vägledning inom området.

Vid vår dokumentgranskning av de inrapporterade planerna har följande uppmärksammats;

- benämningen Likabehandlingsplan används
- kartläggning gällande kränkande behandling saknas
- huvudmännens planer ser i stort sett likadana ut och har exakt samma analyser (varje fristående verksamhet ska ha en analys utifrån den egna verksamhetens kartläggning)
- huvudmännen saknar aktiva åtgärder under alla sju diskrimineringsgrunder
- diskrimineringsgrunden ålder saknas.

Den kommunala pedagogiska omsorgen har en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Förskolechefen behöver revidera planen så att den är relevant utifrån gällande lagstiftning då diskrimineringsgrunden ålder saknas i planen. Mallen för planen är inaktuell utifrån den nya diskrimineringslagen.

11.3 Bedömning

Huvudmännen i den fristående pedagogiska omsorgen brister i sitt arbete med att följa upp och utvärdera verksamheten.

Referenser

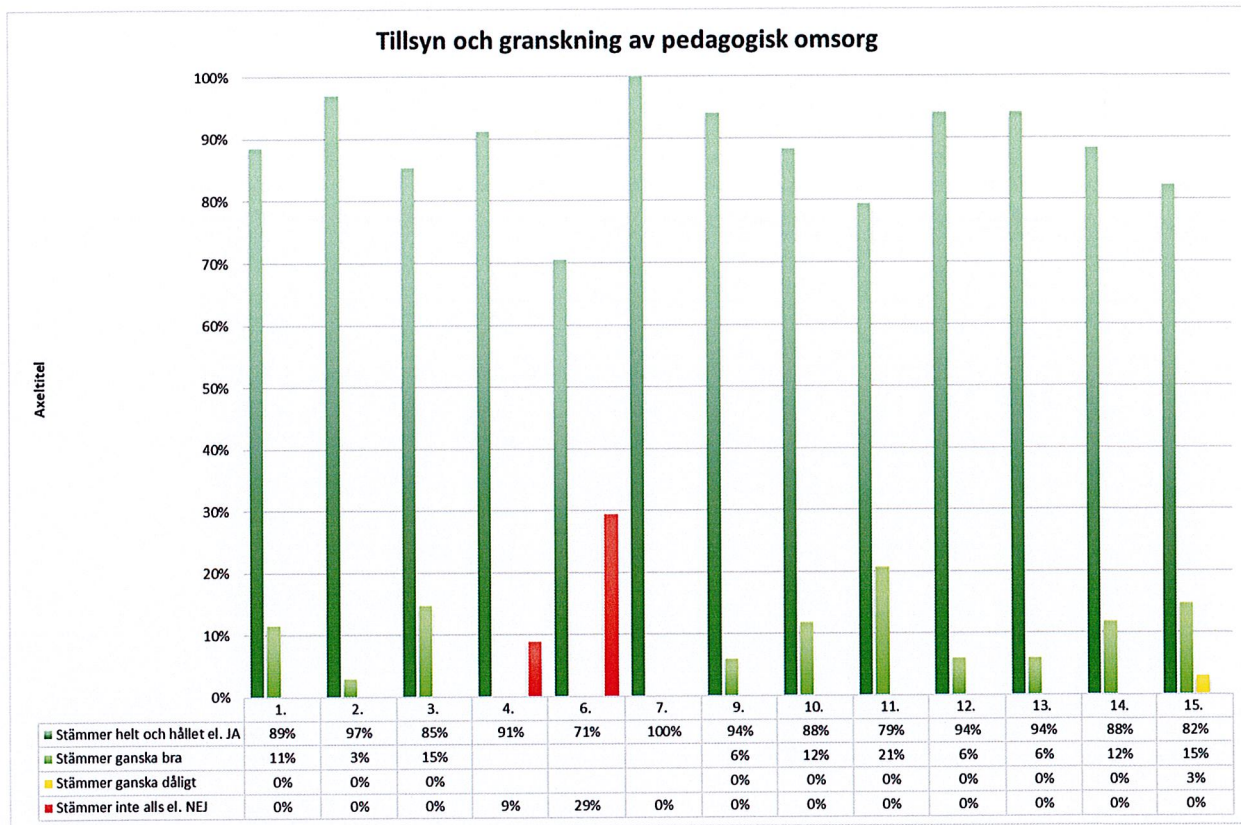
Allmänna råd Skolverket
 Barnskyddsround i familjedaghem (kommunal pedagogisk omsorg)
 Bestyr- Tyresö kommuns beslutsstödsystem
 Diskrimineringslagen (2008:567)
 Förslag, synpunkter, klagomål (blankett)
 Handlingsplan för utflykt
 Handlingsplan om ett barn försvinner
 Handlingsplan vid brand
 Krisplan vid Nybodabergets/Granängsringens förskolor Ringen och Loket 17/18 (Lokets pedagogiska omsorg)
 Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk
 Likabehandlingsplan 17/18 (fristående pedagogisk omsorg)
 Läroplan för förskolan, Lpfö -98, reviderad 2016
 Plan för mottagande av synpunkter och klagomål (kommunal pedagogisk omsorg)
 Plan mot diskriminering och kränkande behandling läsåret 16/17 (kommunal pedagogisk omsorg)
 Plan mot diskriminering och kränkande behandling, odaterad (fristående pedagogisk omsorg)
 Riktlinjer för pedagogisk omsorg 2017 (fristående pedagogisk omsorg)
 Rutiner för arbete med barn i behov av stöd (kommunal pedagogisk omsorg)
 Skolinspektionen-Barnens lärande i pedagogisk omsorg 2016
 Skollagen (2010:800)
 Socialtjänstlagen (2001:453)
 Språklagen (2009:600)
 Systematiskt kvalitetsarbete i pedagogisk omsorg (kommunal pedagogisk omsorg)
 Tyresö kommuns kvalitetsledningsmodell
 Tyresö kommuns riktlinjer
 Verksamhetsberättelse för familjedaghemmen Vindruvan och Myran, våren 2017
 Verksamhetsberättelse Eva Blomqvist och Patricia Järbrink VT 2017
 Verksamhetsplan för familjedaghemmen Kringlan 171107
 Verksamhetsplan för familjedaghemmen Vindruvan och Myran 171107
 Verksamhetsplan för Stjärnan 149 171107
 Verksamhetsplan 2017 för familjedaghemmet Lillefoten
 Verksamhetsplan Eva Blomqvist och Patricia Järbrink, odaterad
 Webbenkät vårdnadshavare december 2017

Bilaga 1.

I stapeldiagrammet redovisas vårdnadshavarnas svar per fråga.

Sammanställning av webbenkät vårdnadshavare december 2017

Svarsfrekvens 46 % Antal svarande: 34

1. Jag känner mig trygg när mitt/mina barn är i verksamheten.
2. Mitt/mina barn trivs i verksamheten.
3. De vuxna visar engagemang för mitt/mina barn.
4. Jag är nöjd med verksamhetens öppettider. (Svar ja redovisas som grön stapel och svar nej som röd stapel).
6. Jag erbjuds möjlighet till annan omsorg för mitt/mina barn då verksamheten har stängt, till exempel på planeringsdagar eller på sommaren.
7. Jag får den information jag behöver om verksamheten.
9. Jag känner mig välkommen att ställa frågor.
10. Jag känner mig välkommen att lämna synpunkter.
11. Barngruppens storlek ger mitt/mina barn den omsorg de behöver utifrån sitt/sina behov.
12. Mitt/mina barn lär sig att umgås med andra barn och vuxna.
13. De vuxna uppmuntrar mitt/mina barn att lära sig nya saker.
14. Materialet som finns bjuder in till lek och lärande.
15. Mitt/mina barn ges möjlighet att träffa andra barn och vuxna än de som normalt finns i gruppen.

Fråga nummer 5 redovisas inte i diagrammet då det är en följdfråga till fråga nummer 4.